

FEERWERD – JACOBUSKERK

Als er een prijs bestond voor de scheefste kerk, zou de kerk van Feerwerd in aanmerking komen voor de hoofdprijs. Van de kerk dateren de zuid- en de noordmuur waarschijnlijk nog uit de eerste helft van de dertiende eeuw, maar door de 19e-eeuwse bepleistering is daar niets meer van te zien. Er zijn enkele indicaties dat de kerk overwelfd is geweest: naar buiten wijkende muren als gevolg van spatkrachten en afgekapte muraalbogen bijvoorbeeld.

De lage toren aan de westzijde dateert uit 1859 en vervangt een oudere toren die van hout was blijkens een inscriptie op een balk in de uurwerkzolder – een losstaande klokkenstoel misschien? In 1882 stortte de klok naar beneden, waarna een jaar later een nieuwe klok werd teruggehangen, die werd gegoten door Van Bergen uit Midwolda. Deze klok werd echter in maart 1943 gestolen door de Duitse bezetter en vervolgens omgesmolten. In 1950 werd de toren daarom voorzien van een nieuwe klok. De middeleeuwse klok uit Feerwerd hangt nu in Oostum. Deze klok is in 1466 gegoten door Hendrick Kokenbacker. De inscriptie luidt: *‘Maria bin ik geheten, de van Fervert lete mi gheten’*.

Interieur

De kerk heeft een eenvoudige, typisch 19-eeuwse inrichting, met een preekstoel voor de eindwand, een doophek over de volle breedte en de banken in twee rijen naar het oosten gericht. De kuip van de preekstoel is versierd met Toscaanse halfzuilen en rust op een zuil van hetzelfde type. Dit wijst op een ontstaan rond het midden van de zeventiende eeuw. Van de herenbanken, die toebehoorden aan de bewoners van de ‘Grote’ en de ‘Kleine Borg’ bij Feerwerd, bleven slechts fragmenten bewaard.

Grafzerken

In de koorvloer liggen enkele grafzerken uit de tijd voor de Reformatie. Uit 1493 dateert de zerk voor Sicke Luersumma, bewoonster van de ‘Kleine Borg’, met op de hoeken de symbolen van de vier evangelisten. Haar wapen toont een leeuw met een gespleten staart en haar grafschrift roept de voorbijganger op het Onze Vader te bidden: *‘biddet voer die siele p[ate]r n[oste]r’*.

Uit de tijd na de Reformatie dateren onder andere drie domineeszerken. Van de in 1637 gestorven Luard Meinardy wordt vermeld dat hij bij zijn leven ‘pastro tot Feerawart’ was. Datzelfde geldt voor de in 1690 gestorven ‘Eerwaerden en godtsaelighen Henricus Textor’. Interessant is de grafzerk voor Dr. Samuel Folckeri, die behalve in Feerwerd ook in de Nederlandse kolonie in Brazilië had gediend. Zijn grafschrift luidt: *‘Den 29 Juny 1664 is in den Heere ontslaepen de eerw. en welgeleerde D. Samuel Folckeri, in zyn levent 4 jaeren in Brazil pastor, 27 to Feerwert’*. Dat zich onder de koorvloer ook een grafkelder bevindt, verraadt het opschrift *‘Dit is de inganck van joncker Aldringa kelder’*, vergezeld van de wapens Aldringa en Broersema.

Doopvont-basement

Een boeiende archeologische ontdekking werd gedaan in 1992. Toen werd in het westelijk deel van het schip in het midden een halfronde constructie van enkele lagen baksteen blootgelegd. Jaap Boersma, medewerker van het Biologisch-Archeologisch Instituut van de Rijksuniversiteit Groningen, interpreteerde deze vondst als een sokkel of basement voor een verdwenen doopvont. Ter onderbouwing voerde hij parallellen aan in de kerk van Spijk (vondst gedaan in 1969), evenals in Duitsland, Engeland en Scandinavië. Boersma dateerde de verhoging in de vijftiende eeuw en veronderstelde dat de verdwenen font die erop stond op pootjes rustte en in brons gegoten was. Dergelijke doopvonten bleven op verschillende plaatsen in Oost-Friesland bewaard, bijvoorbeeld in Eilsum, Pilsum en Groothusen, maar niet in Groningen. In

Nederland werden deze bij de Reformatie waarschijnlijk overal omgesmolten, waarbij naast een afkeer van het katholicisme ook de waarde van het materiaal een rol zal hebben gespeeld.

© Gebaseerd op tekst van Justin Kroese (ODE: 50-jarig jubileum van SOGK 2019), aangevuld met informatie van Peter Hoffer.

© SOGK 2020